

מעריב - 18.9.63

מאת: מ. מייזלס

חברים כותבים אל לוי

עמך ישראל מציפים אל ראש-הממשלה בים של מכתבים אישיים, בקשות והצעות

לראש הממשלה מר לוי אשכול יש שעות גדולות וקטנות. בשעות הגדולות הוא מחכתב עם גדולי העולם - עם נשיא ארה"ב ג'והן קנדי, ראש ממשלת סין צ'ו-אן-לאי וכדומה. בשעות הקטנות (והן לרוב, בשעות הקטנות של הלילה - הוא מסיר מעליו את "בגדי העבודה", מחפנה לשעה קלה מן הבעיות שהן ברומו של עולם וטובל בים של מכתבים אישיים, של עמך בני ישראל, על כל חלאתיהם וצרותיהם. ואולי דווקא אלה הן השעות הגדולות האמיתיות שלו.

יהודי מלוני טופך את מר-ליבו בפני ראש הממשלה, שהוא מכיר אותו עוד מן הימים ההם בחור לוי שקולניק, כמו בפני ריכונו של עולם כימים הנוראים. היהודי אלמוני משיא לו עצות שונות ומשונות, כדי לטתור את הבעיות הדוחקות של המדינה. זה מבקש טובה וזה מגיש אמצאה, זה מזכיר לו חוויות משוחפות מימי העבודה השחורה המשוחפת בפתח-תקוה לפני עשרות בשנים וזה רואה טחם כבוד לעצמו להחכתב עם ראש הממשלה. לוי אשכול מזיז הצדה את החיכים הגדושים עם החומר הרשמי, יורד מן ה"אנלאמפוט", עובר על המכתבים הפרטיים אחד-אחד מזמזם כדרכו ניגונים חסידיים, והופך שוב לשקולניק מן הימים ההם. כותב לו אחד יוס, ג. פירוט, הקורא לעצמו יוסקה. "חבר יקר" הוא פותח. "את מכתבי זה אני כותב בשעה אחת ועשרים בדיוק אחרי חצות. במקום חיקון חצות, אולי אביא במכתבי זה חיקון קטן. קטן שהוא כאפס למה שאתה עוסיק יום יום. מי יודע אולי גם אחת אינך ישן עוד מרוב טרדות ואחריות לאין סוף שרובצת עליך מי יודע כמה שעות ביום".

חברה, עלו לואדי הוואריה

"מאד הייתי רוצה שבשעה זו היטן שנה-ישרים - ממשיך יוסקה - הנני מכיר אותך יותר טוב מאשר אהה מכיר אותי. ויודע אני שדווקא אולי זה יגרום לך קצת נחה רוח ואולי אפילו קצת יצחיק אותך כשחראה, כיצד מעסיקים את ראש ממסלחנו. אולי תרצה גם לדעת ממתי קשרתי קשרים אחר? בליל חושך, בגשם בלתי פוסק, בעגלה עם שני זוגות סוסות הוגריות, אתה יחד עם בן-ציון חזרתם מישיבת ועדת החלוקה הראשונה עם גרוד העבודה מחל-יוסף לעין-חרוד. היה מדרון לא ראו את הדרך. אמרת לי: שמע, יוסקה, הן לסוסות ללכת. הן, לפי החוש הבהמי שלהן, יביאו אותנו למטרה. ככה עשיחיק ומאז הלכתי לפי החוש הבהמי שלי ואני חושב שהדרך בה הלכתי לפי עצתך, היחה די מוצלחה."

ומקכה שני: "התארבנו בחור מושב-עובדים בחוף הקיבוץ, ומי בא לעזרתנו אם לא לוי שקולניק? שכת אחת בקסנוך שתבוא להשתחף בישיבת האגבון שלנו לעין-חרוד. שוב ירד גשם שוטף, ואף אחד מחל-יוסף לא חשב לבוא. בצהריים אני שולך לצריף עם שק על הראש¹ והנני רואה איש הולך על הכביש מתרכבת והוא כולו רטוב. הלכתי לקראתו, והנה זה שוב לוי שקולניק, התביישתי ואמרתי לך: מה זה אתך, ביום כזה באים? ענית לי: ואם לא הייתי בא, מה הייתם אומרים, מושבניקים. ועוד ועוד זכרונות. וכשעבדנו בחברה החשמל באת אלינו (לא "בשרות" מיוחד) ואמרת: חברה עלו לואדי-הוואריה..."

"שמי לא יאמר לך כלום - מסביר יוסקה - שמעני, אשכול, אינני לא מה-"גוש" ובטח לא מהציעים. רק בערב קראהי את דבריל "בהפועל הצעיר", בישיבת מזכירות המפלגה. אתך אני. ואל תחשוב שאין לי סענות אליך? אבל אלה הם דברים קטנים (ואולי לא כל כך קטנים כמו הספרות בקרקעות), אבל מי שלא עושה, לא שובה. ובכן, ידידי היקר, מה שכתבתי עד עכשיו, זאת היא רק פתיחה. כמו בכל אופרה.. ובכן הקשב נא. שמי לא יותר מיוסקה, ועד לפני שנה ו-4 חודשים הייתי חושב כפר ויתקין.

"תקבל קבלות עד האגורה האחרונה"

"לאחר שחיתנתי שתי בנות (אחה פמצאת בשליחות עם בעלה אי-שם, השניה גרה בבאר-שבע ורוצה יחד אחי בנצחון מפלגתנו, והבן היחיד משרה הצבא, צנחן, ועומד לרשותך), אמרנו, אני ובה-זוגתי (שגם היא מנוברניה חשובה כמו 'ברסטצקה'): הגיע הזמן שנצא קצה לעולם הגדול והוא ירוחם כנגב. בטח שמעת על הפעולות שקמו בזמן האחרון בעיירה זו. אבל אין אנו משתתפים בעניינים אלה, אעפ"י שיש הרבה צדק בדרישות אלו, אבל אנו לא באנו למטרה זו. אנו עוסקים בקליטת עליה. העבודה מרובה, רוב החושבים הם מצפון-אפריקה, עם הרבה ילדים. אין חוסר עבודה, אך יש חוסר-פרנסה. רצייתי לכתוב מכתבי זה אליך, כשהיית שר אוצר, אבל בינתיים - גם בהסכמתי - נהיית לראש ממשלה. ובכן, ישר לעניין: עכשיו כשהספד השבוע הבאחי לירוחם קצה כלי נגינה עבור בית הספר המקומי. בינתיים ישבנו, חשכנו ושברנו את ראשינו, איך להלביש את הילדים בבית-הספר, הבאים מוזנחים, תלבושת אחידה, ונביא קצה שמחה להורים עם הילדים. למטרה זו נחוץ לנו כ-20 אלף ל-800 הילדים. מבעלי-יכולת נאספו כ-500 ל-ובכן חסר לנו כ-15 אלף ל- ובכן, שקולניק, תקרא למי שאחה חוצה ותשלח צ"ק על שמי. אשלח לך חזרה את כל הקבלות עד האגורה האחרונה ואל חגיד שאני נודניק. ככתבי לך מכתב כל כך ארוך עם קצה הסטוריה. את אין לך פנאי, תקרא כל פעם דף באיזו ישיבה, שאחד נואם בה ואחה יודע למפקע מה שהוא רוצה להגיד. צרכי עמך מרובים. תקרא את סיפורו של פרץ "ארבע מתנות" וחוסיף את זאת החמישית".

וכך מסיים יוסקה את מכתבו: "חברי ומורי תקח מעטפה ותכניס את הפ"ק, אפילו במעטפה פשוטה, ותשלח אותה לפי כתובתי. תודה למפקע. אל חייאש אוהי. יוסקה".

מה שיוסקה לא ידע הוא כי ירדו שולניק "ירד מנכסיו", כשהחליף
ופקידו משר האוצר לראש ממשלה. מקודם חלש על מיליארדים, וכיום הוא נשאר
ללי תקציב לצרכים כגון זה. אולם פנייתו של יוסקה מצאה בכל זאת אוזן קשבת
אצל ל. אשכול. הוא השיב לו, כי יש לו עוד קצת אשראי אצל חברו ספיר, ויש
לקוות כי בקשתו חבוא על סיפוקה...

כאלף מכחיבים אישיים מגיעים מדי חודש ללשכתו של ראש הממשלה. מנגנון
מיוחד מטפל בהם, וכמובן אין באפשרותו של ל. אשכול לעבור על כולם בעצמו.
אולם מדי פעם הוא "מחלש" על מכול זה, ובעיקר על המכחיבים הנוגעים ללב.

החלוצ הצעיר מן הכפר ברוסיה

בין הברכות שקיבל לקבל כניסתו לתפקיד הרם, היחה אחת מיהודה י.
מחיפה. "בחירתך לכהונה פתאום זו, היחה לה משמעות מיוחדת עבורי ועוררה
בי זכרונות מימי ילדותי, עת ישבתי עדיין על אדמת הכרון הירש בארגנטינה",
כותב האיש. "עוד לפני שנים רבות, שעה שאבי היקנה לי את החינוך לציונות
ואת החיבה לציון, הוא הביא לי לדוגמה את החלוצ הצעיר מן הכפר שלו ברוסיה
שעלה ארצה, התיישב בדגניה ועשה רבות למען ההתישבות בארץ. פתאום אבי גם
לא שכה לספר לי על החיים היהודיים בעיירה שלו ברוסיה ועל מסיבת הפרידה
שנערכה להורי בשנת 1928 בצאחם לארגנטינה. במסיבת זו השתתף גם אביו של מי
שעמיד היה להיבחר לראש הממשלה ושר הכאחון של ישראל כעבור 35 שנים. נזכרתי
בכל אלה בשבועות האחרונים, שעה שנחבשרנו על בחירתך, ואינני יכול להסתיר
את גאוותי ואת סיפוקי הרב על כך..."

ים של מכתבים... ים של זכרונות. והנה טיפה משנת 1921. יוזה ש.
כותבת לראש הממשלה: "היה זה בשנת 1921, יום אחד הגיע אל בתי אשר בשרונה
בגליל, ידידי יוסף ברץ מדגניה א' בלוויח ידידו, שקולניק מדגניה ב'.
שעה צהריים. הגשתי לשולחן כל מה שהיה לי אוחו יום במזוה. ישבנו, סעדנו,
שוחחנו. פתאום הפנה אלי איש גדניה ב' מבט מלווה חיוכו האופייני - החיוך

נשמר עד היום -רמז על צלחת הלחם אשר התרוקנה מחוכנה. הרמז היה ברור למדי:
כאן לא שיקבו - גברתי רבת חסד, כאן שרונה, אורחיי אנשי עבודה והלחם לחם
חוקם הוא...הבינותי. מיהרתי לחקן את המעוות. למדתי לאפות לחם טעים ב"תאבון
ועל השגי זה היחה גאוותי...מי מפלל ומי פילל שאורחי אשר לימדני בשנת 1921
להגיש לחם במנות הגונות יהיה המשביר קמת, תורה, בטחון וכל הדרוש לעם
ישראל ובמדינתו ומחוצה לה בשנת 1963?"

הפילה מיוחדת

הפניות האשיות שובות את לבו של ל. אשכול במיוחד. במקרים כאלה הוא
מבקש מעוזריו להיכנס מייד לעובי הקורה של הפניה, לבדוק אותה, ומדי פעם
הוא חוזר אל העניין ואינו מרפה ממנו עד שהוא מוצא את סידורו ותיקונו.
כאחד הימים קיבל מכתב אישי מאסתר ת. מהל-אביב בחורה נכה בת 18, שידה
השמאלית משוחקת. היא כחבה, שסיימה לימודיה בכית"הספר ועל אף מאמציה
המרובים אינה יכולה להשיג עבודה בגלל נכותה. היא מיואשת כולה, וכמפלט
אחרון החליטה לפנות אל ראש הממשלה, מחוך אמונה כי יגלה ענין במצבה ויטייע
לה במצוקתה...ראש הממשלה ביקש מעוזריו לטפל במקרה שלא שהייה, וכעבור זמן
קצר קיבלה הבחורה עבודה משרדית במחלקת המיון באחת החברות.

בתוך ערפת הברכות האישיות שהציפו את לשכת ראש הממשלה עם כניסתו של
ל. אשכול לתפקידו, מצאנו שלוש ברכות מיוחדות במינן. אחת מהן הגיעה
ממרחקים, מחופה המערבי של ארצות הברית, מלוס-אנג'לס. דיידוי מ.ס. צירף
תפילה מיוחדת בשם "תחית ישראל", שחיבר לרגל מאורע זה וכוחכ: "אני מתפלל
לה' שיוליך אותך מחיל לחיל במאמציך למען השלום. לאחר שצעדך הראשון בחור
ראש ממשלה היה צעד לקראת השלום, בטוחני שתצליח בדרך זו. רואה אני שהנך
איט-שלום מראשית, וזה נתן לי השראה לחבר את התפילה המיוחדת המצורפת...

שהי הברכות האחרות הגיעו משני מקומות שונים בארץ - אחת ממציא
מפורסם והשניה מעסקן ידוע בחקלאות הפרטית. הממציא, אלכסנדר ז. כותב לראש
הממשלה: "קבל נא ברכתי החמה - ברכת הדיוט. ואל תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך
(ברכות ז'). מי יתן וחזכה להנחות את המדינה ומשרד הבטחון לקראה משימות
ההחצמות והשלום של ארצנו וחעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית - כתיקון מי-
הים על ידי החפלתם: כל מה שנברא בששת ימי בראשית דרוש עשיה...תיקון
(בר.ר.יא) ואיען לך דבר גדול מזה..."

והעסקן, המברך את ראש הממשלה החדש בשם התאחדות האיכרים כותב:
"במה נברכך? בתעוזה? בשיקול דעת? באמונה גדולה! והרי אחת שופע בהם.
תאציל על חבריך ועל סביבתך מרוח ראשונים אשר ינקת באדמות ישראל..."

אין זה סוד, כי ל. אשכול מרגיש עצמו טוב ביותר - לא בחברת אורחים
נכבדים מכל חלקי העולם הפוקדים את משרד ראש הממשלה, אלא דווקא בחברת
חברי משקו דגניה ב', אנשי העליה השניה וותיקי הישוב. אז הוא חש את עצמו
בלתי "מכופתר", והאווירה מתמלאת חיש מהר חסימות, זכרונות וחיוכים. כאן
אין גינוני טקס מחייבים, והכל מתנהל בלווית לחיצת ידיים מיובלות, שפוחות
על השכט ובנוסח חבר, לוי, שקולניק...

מה שלומו של יענקל?

כשטרו אליו לא מזמן שני עסקני-פועלים מתח-תקוה, כדי להזמין לערב
ראשוני תנועת העבודה, הם הופתעו מצורת השאלות שהמטיר עליהם ראש הממשלה
(שהחנהנו הראשונה בארץ היתה עבודה בקבלנות בתח-תקוה): מה שלומו של משה?
איך הבריאות של יענקל? מה קרה לפרדס קל פלוני? וכדאי היה לראות כיצד
עיקם ראש הממשלה את אפו, כששמע שהפרדס אינו עוד וכי כיום עומד עליו
בית-חרושת...

לא פעם מפתיעים עוזריו אח ל. אשכול בשעות-העבודה, בין ישיבה
לבשיפה לבין עיון במיסמכים, כשהוא מחזיק בידו ספר ומדפדף בו. ספר
ההנ"ך מצוי המיד על שולחנו, ומדי פעם הוא מעיין בו.

דין גדול כדין קטן ודין פרוסה כדין מאה... בצר לחם פונים
רבים משום מה לעזרתו של ראש הממשלה. אחד המכתבים שהגיע אל לוי אשכול היה
מ... ממחלקת באחד המשרדים הממשלתיים ובקשה מיוחדת בפיו מראש הממשלה.
שלטונות מס הכנסה ערכו לו שומה והטילו עליו תשלום של -10 ל"ל לשנה.
הוא סבור כי זוהי הערכה מופרזת, ולפי חישובים עליו לשלם -7 ל"ל בלבד.
הוא אמנם לא זכה להכיר את ראש הממשלה אישית, אך שמע, כי הוא רודף צדק,
וסוודאי לא יהסס לעזור לו שיעשה לו צדק.

גם על בקשה צנועה זו לא עבר ל. אשכול לסדר היום. הוראה מחאימה
יצאה, השומה נבדקה מחדש, והתברר כי הצדק עם מגיש-הבקשה. ובעקבות
התערבות סגובה, הוקטנה השומה שלו ב... שלוש לירות.
